

Po těchto dvou základních projevech uvedl několik vzpomínek ze seminářů obou jubilatů prof. dr. František Čáda a v závěru zasedání byly čteny písemné projevy zahraničních žáků Kadlcových, jež k této příležitosti prof. Vaněčkovi zaslali prof. dr. Guido Kisch z Basileje a prof. dr. Dumitru Mototolescu z Kluže.

•

Do nejstarších dějin politického zřízení a práva slovanských národů vlivně zasáhl náš nejpřednější archeolog a etnograf Lubor Niederle, od jehož narození rovněž uplynulo sto let (* 20. září 1865 v Klatovech, 14. června 1944 v Praze). Jeho dílu, které poznamenalo polyhistorickým způsobem řadu vědních oborů, věnovala zvláštní celodenní zasedání² Československá akademie věd v pondělí 27. září 1965, na němž promluvili zástupci všech příslušných disciplin (archeologie — ak. J. Filip, filologie — prof. dr. A. Dostál, historie — dr. B. Zástěrová, C.Sc., antropologie — dr. E. Vlček, C.Sc., etnografie — dr. K. Fojtík, C.Sc.).

Na závěr zasedání zhodnotil Niederlův význam pro právní historii dr. Vladimír Procházka, C.Sc. Niederle sice vyhradil právě právněhistorickou část svého „Života starých Slovanů“ původně K. Kadlcovi, potom fakticky T. Saturníkovi (jenž zpracoval jen právo rodinné a majetkové), avšak „v Životu“ i „Slovanských starožitnostech“ se dotkl řady právních otázek. Zde všude na rozdíl od juristické metody starších českých právních historiků postupoval analyticky a uváděním jednotlivých jevů do širokých souvislostí ostatních vědních oborů podal obraz minulosti, na nějž přímo navazuje výzkum dnešní, stejně jako to platí i o poměru druhých disciplin k velkolepé Niederlově synthese.

Vladimír Procházka

Sjazd slovenských historikov v Banskej Bystrici

16.—18. júna 1965

Rokovanie sjazdu bolo rozdelené do troch tématických okruhov. Prvý deň odzneli referáty a koreferáty o stave slovenskej historiografie. V rámci tejto tematiky hovoril o doterajších výsledkoch a perspektívach právnej historiografie L. Bianchi. Vo svojom koreferáte vyzdvihol doterajšie úspechy, najmä čo do spracovania dôležitých etáp vývoja štátu a práva za kapitalizmu. Monograficky sa riešili dejiny Slovenskej republiky rád, dejiny politickej správy na Slovensku, počiatky čl. buržoázneho súdnictva, dejiny perzekúcie robotníckeho hnutia, právne formy monopolov, problematika ľudáckej autonómie a tzv. slovenského štátu a okupačných režimov, nehľadiac na syntetické spracovanie obdobia 1848—1945 v kolektívnom diele, kde sa mnohé otázky, najmä z obdobia dualizmu a absolutizmu nastolili po prvý raz. Nové stanovisko bolo potrebné zaujať aj k revolučným rokom 1848—1849. Pre obdobie feudalizmu sa právnohistorické bádanie sústredilo na roľnícke otázky. Ostatná problematika feudalizmu zostala zo strany právnych historikov nespracovaná. Úspešne sa začala rozvíjať aj práca na najnovších dejinách socialistického štátu a práva na

² Úplné znění referátů přinesou Archeologické rozhledy v r. 1966.

Právnickéj fakulte UK. Pre budúcnosť by sa právna historiografia na Slovensku mala zaoberať predovšetkým slovenskou problematikou a tým by sa mala zúčastňovať na vytváraní spoločných československých právnych dejín. Do perspektívnych úloh by sa mal preto zaradiť predovšetkým výskum feudalizmu a štátoprávnych snáh Slovákov od r. 1848.

Odpoludňajšie rokovanie sjazdu sa venovalo diskusii o stave vyučovania všeobecných a národných dejín na stredných a odborných školách. Druhý a tretí deň sa sjazd zaoberal národným vývinom Slovákov od najstarších čias až po súčasnosť. O štátoprávnych požiadavkách Slovákov v r. 1848 — 1918 referovali prof. Rebro a Mésároš, C. Sc.

L. Bianchi

Právní historie na XII. mezinárodním sjezdu historiků ve Vídni 29. 8. — 5. 9. 1965

Letošní XII. mezinárodní kongres historických věd, konaný v našem blízkém sousedství, vyznačoval se mimořádným¹ bohatstvím témat buď přímo právněhistorických anebo s dějinami státu a práva těsně souvisících. Potvrdí nám to už nahlédnutí do čtyř svazků oficiálních referátů rozeslaných přihlášeným účastníkům krátce před zahájením sjezdu.² Připočteme-li k tomu ještě program různých afiliovaných útvarů, jejichž referáty se do oněch čtyř svazků většinou nedostaly, v čele s Mezinárodní komisí pro dějiny stavovských shromáždění³ a Mezinárodní asociací právních historiků⁴, dostaneme pro onen letošní vídeňský týden také z hlediska právní historie obraz velmi bohatý, pestrý, ba přímo impozantní.

Mezi „velkými tématy“ kongresu upoutaly pozornost právního historika zejména referáty „Der Toleranzbegriff in der österreichischen Kirchenpolitik“ (Erika Weinzierl - Fischer) a soubor referátů vypracovaných k tématu „Les classes dirigeantes de l'Antiquité aux temps modernes“ v čele s příspěvkem G. Tellenbacha o vývoji šlechty ve středověku. V oddíle „Histoire des continents“ zaslouží zvláštní zmínky jednak téma „Origins and continuity of the ancient Mesoamerican Civilizations“ (řada autorů), jednak referát „Chinese legal institutions etc.“ (Noboru Niida) a v oddíle „Commissions“ především referát E. Lousse „Assemblées représentatives et taxation“.

Pro právní historii zvláště podnětný, pestrý a bohatý byl oddíl „metodologický“, z něhož nelze necitovat referát E. Engelberga „Fragen der Evolution und Revolution in der Weltgeschichte“, stať R. A. Kanna „Federalism and the federal state in history“, článek J. Engela „Zum Problem der Schlichtung von Streitigkeiten im Mittelalter“, studii H. Zimmermanna „Rechtstradition in Papsturkunden“, zprá-

¹ O předchozím XI. kongresu konaném ve Stockholmu 1960 srov. ve *Věstníku ČSAV*, roč. 69, 1960, str. 640—642 (V. Vaněček) a 642—650 (V. Husa).

² Comité international de sciences historiques. XIIe Congrès international, Vienne. *RAPPORTS I* (Grands thèmes), 574 str.; *II* (Histoire des continents), 262 str.; *III* (Commissions), 206 str.; *IV* (Méthodologie et histoire contemporaine), 302 str., Horn - Wien 1965.

³ Viz o ní u nás zejména ve *Věstníku ČSAV*, roč. 66, 1957, str. 388—389; *tamtéž*, roč. 71, 1962, str. 602—605; zde níže, str. 281—282.

⁴ O ní viz ve *Věstníku ČSAV*, roč. 70, 1961, str. 592—593.